

5. *Ушинський К. Д.* Твори : у 6 т. / К. Д. Ушинський. – К. : Радянська школа, 1954. – Т. 5. – 432 с.
6. *Русова С. Ф.* Нова школа соціального виховання / С. Ф. Русова // Український освітній журнал. – 1994. – № 1. – С. 11.
7. *Макаренко А. С.* Соч в 7-ми т. / А. С. Макаренко. – М. : Академ. пед. наук, 1957. – Т. 4. – 552 с.
8. *Сухомлинський В. О.* Проблеми виховання всебічно розвиненої особистості / В. О. Сухомлинський // Вибр. тв. : у 5 т. – К. : Радянська школа, 1976. – Т. 1. – 423 с.
9. *Чепіга Я. Ф.* До трудової вільної школи / Я. Ф. Чепіга // Вільна українська школа. – 1918–1919. – № 8-9. – С. 83-86.
10. *Чепіга Я. Ф.* Самовиховання вчителя / Я. Ф. Чепіга // Барви творчості. – К. : Фондація О. Ольжича, 1995. – С. 30–36.
11. *Лактіонова Г. М.* Права дитини: від витоків до сьогодення : зб. док. / упоряд. Г. М. Лактіонова. – К. : Либідь, 2002. – 278 с.
12. *Андрусишин Б. І.* Кадри для освітньої галузі: проблеми підготовки / Б. І. Андрусишин // Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 18. – Економіка і право. – 2005. – Вип. 2. – С. 96-105.

О. Я. Кархут
доцент кафедри теорії та історії держави і права
Національного педагогічного університету
імені М. П. Драгоманова,
кандидат юридичних наук
(м. Київ)

РОЛЬ ПРАВОВОЇ ОСВІТИ У ФОРМУВАННІ ПРАВОВОЇ КУЛЬТУРИ СТУДЕНТІВ

Цілеспрямоване формування правової культури є одним з центральних завдань сучасної вищої освіти. У сучасних умовах підвищуються вимоги до правової культури майбутніх фахівців. В світлі цього зростає значущість правової підготовки студентів в рамках професійної освіти у вищому навчальному закладі. Знання правових норм, готовність неухильно дотримуватися їх у своїй професійній діяльності, вміння у разі необхідності відстоювати свої законні інтереси сьогодні є загальними вимогами до фахівця з вищою освітою. Все це обумовлює значний виховний сенс правової освіти студентів.

Виховний сенс правової освіти студентів в першу чергу розкривається через загальні принципи та завдання правового виховання громадянина. Правове виховання в цілому розглядається як цілеспрямований постійний вплив на людину з метою формування у неї правової культури і активної правомірної поведінки. Основна мета правового виховання дати людині необхідні в житті юридичні знання і навчити її поважати закони і підзаконні акти та додержуватися їх, тобто сформувати достатньо

високий рівень правової культури, здатний значно зменшити кількість правопорушень [1, с. 479].

Згідно з Г. Клімовою, правове виховання покликано сформувати такі якості у людини: знання місця права в суспільстві, його значення, напрямків і принципів правового регулювання; знання норм та інститутів різних галузей права в межах, необхідних для побутової, навчальної, трудової, суспільної діяльності; навички застосування права в конкретних ситуаціях, комплексні характеристики варіантів вчинків не тільки як правильних чи неправильних, поганих чи хороших, але й законних і незаконних; ставлення до права як високої соціальної цінності, носієм ідеї справедливості; ставлення до правозастосовчої практики як до забезпечення життя закону; внутрішня готовність до дотримання правових принципів і конкретних вимог правомірної поведінки; готовність сприяти правомірній поведінці інших осіб.

При цьому важливо, щоб перераховані вище якості людини були сформовані не тільки на інформаційному, а також на емоційному рівні, щоб людина була солідарна з принципами і вимогами права, була готова і вміла практично діяти для реалізації своєї правової позиції [2, с. 110-111]. На нашу думку, правова освіта своїм головним результатом повинна мати формування у студентів (і ширше – усіх громадян) специфічного способу життя в його правовому (ідеологічному і соціально-психологічному) сприйнятті.

Правова освіта, за визначенням О. Скакун, являє собою процес засвоєння знань про основи держави і права, виховання у громадян поваги до закону, прав людини, небайдужого ставлення до порушень законності і правопорядку. Правова освіта розглядається при цьому як необхідний елемент правової культури, умова правової вихованості особи [1, с. 484].

Говорячи про виховний сенс правової освіти студентів варто виокремити основні напрями її виховного впливу. Центральне місце більшість дослідників віддає вихованню правової свідомості студентської молоді.

Важливим завданням правової освіти є виховний вплив, що спрямований на попередження та подолання різного роду деформацій правової свідомості студентів. Під деформацією правової свідомості, згідно з О. Макаровою, розуміється негативне соціально-правове явище, виникненню якого передують історичні, соціально-економічні, політичні та інші причини і яке виявляється у викривлених поглядах, ідеях, переконаннях носіїв правосвідомості про цінність права та його роль у суспільному житті, законність, правопорядок. Основними її видами є правовий нігілізм, правовий ідеалізм, правовий фетишизм, інфантилізм, конформізм, дилетантизм, правова демагогія та переродження правосвідомості [3, с. 67].

Виховна роль правової освіти студентів проявляється також у попередженні девіантної поведінки. Вищі навчальні заклади як складова частина інституту освіти виконують важливі функції діагностики, профілактики та корекції девіантної поведінки молоді. Відповідно до специфіки девіантної поведінки К. Левітан виділяє

наступні принципи організації і здійснення профілактичної і коректувальної роботи: єдність діагностики і корекції; комплексність (організація дії на різних рівнях соціального простору, сім'ї і особи); адресність (врахування вікових, статевих і соціальних характеристик); позитивність інформації; розуміння і співчуття; своєчасність психолого-педагогічної допомоги і підтримки; максимальна активність особи; спрямованість в майбутнє (оцінка наслідків поведінки, актуалізація позитивних цінностей і цілей, планування майбутнього без девіантної поведінки); професіоналізм фахівців – психологів, педагогів, юристів, медиків щодо [4, с. 338].

До числа важливих напрямів правової освіти належить і виховання культури прав людини. За М. Требіним культура прав людини є складовою частиною культури духовної, що є системою знань, ціннісних орієнтацій і поглядів, психологічних відчуттів, заснованих на визнанні й пошані гідності людини, її прав і свобод, практичних навичок і вмій їх реалізовувати й захищати [5, с. 219-220].

Правова освіта є складовою частиною загальної системи освіти, що представлена на всіх її рівнях. Організація правової освіти тісно пов'язана з процесами розвитку основних соціальних інститутів суспільства, зокрема держави та права, освіти та науки.

Важливим позитивним завданням правової освіти є формування правової компетентності як комплексної характеристики соціальної дії, в якій в єдності виявляються знання, навички, цінності, особисті установки і свободи поведінки особистості студента. Дійсно компетентна особа є та, яка може об'єднати знання й навички для вирішення конкретної проблеми.

Правова культура один з важливих елементів загальної культури особистості, розуміємо її як органічний синтез змістовних ліній, що охоплюють сутнісні характеристики особистості, культури і права – вияву людського в людині, її діяльнісного втілення в предметних формах культури, урегульованості цього синтезу суспільно-визначеними нормами права.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Скакун О. Ф. Теорія держави і права : підручник / О. Ф. Скакун. – Харків : Консум, 2001. – 656 с.
2. Клімова Г. П. Правове виховання громадян України в сучасних умовах / Г. П. Клімова // Вісник Національної юридичної академії України імені Ярослава Мудрого. – 2009. – № 1. – С. 108-114.
3. Макарова О. В. Форми прояву деформації правосвідомості населення України / О. В. Макарова // Часопис Київського університету права. – 2009. – № 1. – С. 66-70.
4. Левитан К. М. Юридическая педагогика : учебник / К. М. Левитан. – М. : Норма, 2008. – 432 с.
5. Требін М. П. Правова вихованість – основа демократичного, правового розвитку українського суспільства / М. П. Требін // Проблеми законності. – 2009. – № 103. – С. 216-220.